

ali okrepčanje slovanstva na Primorskem bode vplivalo na druge slovenske pokrajine, zaradi tega bode tudi počasi vlada kaj storila za Slovane ob Jadranskem morji. Čitatelji naši se spominjajo, da smo mi izrekli ob začetku koalicije svojo misel, da se bode Slovincem pač kaj dalo na Primorskem in to kaže, da se potrdi.

Najprej se je nekaj ukrenilo, kar bode v korist le primorskim Hrvatom. Najvišje sodišče se je odločilo, da bode izdajalo hrvaške odloke o stvareh, ki so se obravnavale v nižjih inštancah v hrvaščini. To je sicer utemeljeno v pravilniku najvišjega sodišča in bi zato rekli, da to prav za prav ni nobena pridobitev. Slovani si pa moramo v Avstriji itak boriti le za pravice, ki so nam že v zakonih zagotovljene, ne pa za kaj, kar bi se nam še le z novim zakonom dovoliti moralo. Zaradi tega tu to radi zmatramo za nekako pridobitev. Vsekako je pa ta naredba jako karakteristična za sedanjo vlado. Velja jedino za hrvaščino. Zakaj pa ne za slovenščino? Ko bi veljala za slovenščino, bi veljala tudi za druge slovenske pokrajine in tega pa vlada ne mara, ker neče kratiti kako nemških predprav. Jedino na Primorsko naj ostanejo omejene pridobitve Slovencev pod koalicijsko vlado.

Nadsodišče v Trstu je pa začelo izdajati za svoj okoliš tudi slovenske odloke, če se je stvar pri nižjem sodišču slovenski obravnavala, avskultantom se je pa naročilo, da se morajo učiti slovenščine. Zanašamo se, da se bode zlasti na poslednje strogo gledalo. Mi nikakor ne mislimo, da bi se to bilo storilo le na videz. Sedanja vlada je obljubila odkritosrčnost in nadejamo se, da se bode tega tudi držala. Prepričani hočemo biti, da se bode gledalo, da se vsaj na Primorskem dobi slovenščine več uradniški naraščaj.

Da bi kaj takega ukrenilo nadsodišče v Gradci, ni slišati, dasi bi bilo ravno tako potrebno in opravičeno, kakor je v Trstu. Tukaj pa pridejo v poštev nemške koristi in zato se višji krogi ne morejo odločiti, da bi nam Slovincem kaj dovolili. Nekaterim gospodom je jako ljubo, da ni slovenščine več uradnikov, ker se potem lažje izgovarjajo, da ni moč uvesti slovenskega uradovanja.

Slovenskih uradnikov bi pač najlažje dobili tudi za Primorsko, ako bi se uvelo slovensko predavanje za nekatere justične predmete na vseučilišči v Gradci. Posl. gosp. Ferjančič je to stvar sprožil tudi letos v državnem zboru, ali ni dobil od vlade nobenega povoljnega odgovora. Pravosodni minister se je v odseku nekaj izgovarjal, da to ni njegova stvar, Madejski je pa molčal. Da bi to predavanje vpeljali, manjka dobre volje, ker bi to tudi koristilo štajarskim in koroškim Slovincem, ne pa le primorskim. Tako sodimo, da se bodo tudi bodoče slovenske pridobitve pod Windischgrätzovo vlado omejevale le na Primorsko.

Sicer pa radi priznavamo, da tudi take pridobitve niso brez vse cene. Utrjenje slovanskega življa na Primorskem bode tudi vplivalo na druge slovenske pokrajine. Zaradi tega bomo hvaležni možem, ki za pri-

morske Slovence kaj izposlujejo, naj že sede v koaliciji ali zunaj nje. Ob enem je pa nam obračati tudi vso pozornost na druge pokrajine slovenske. Skrbeti je, da se vladni krogi prepričajo, da tudi po drugih slovenskih pokrajinah ni več tal za germanizacijo. Ko se vladni krogi prepričajo, da z germanizacijo tudi na Koroškem in Štajarskem ne gre, pa bodo stvar popustili. Če bode vzlic nemškim šolam se na Koroškem krepila in širila slovenska narodna zavest, pa se bode vlada odločila tudi narediti konec tem šolam, ki ne dosega svojega namena. Zato pa Slovenci ne smemo obupati, temveč moramo vse sile napeti, da vlado in Nemce prepričamo, da je ves trud zastoj, da bi nas ponemčili. Ko jedenkrat prodere to prepričanje, pa bodo obilnejše potem pridobitve naših državnoborskih zastopnikov. Največ je torej odvisno od nas samih. Tukaj tudi velja pregovor: Pomagaj si sam, pa ti bode pomagal Bog!

Politični pregled.

Državni zbor nadaljuje razpravo o budgetu. Zadnje dni je razpravljajal pred vsem budget učnega ministerstva. Razprava je semtertja bila jako zanimiva, pa tudi nevarna za koalicijo. Benediktinski opat Treuenfels je bil izrazil željo, da bi se v šoli gledalo na verskonravno odgojo, kar je mogoče po sedanjih šolskih zakonih. Učni minister je to stvar tako razumel, da je opat priznal, da sedanje šole so dovolj verskonravne, in je izrekel svoje zadovoljstvo, da se od konservativne strani priznava sedanji šoli, da je dobra. Ko so še nekateri liberalni listi Treuenfelsov govor tako tolmačili, kakor minister in iz tega sklepali, da je boj za versko šolo odveč, je bil pri konservativcih ogenj v strehi. Naglašali so, da se s tem še ne morejo odreči verski šoli, da so zaradi tega, če so vstopili v koalicijo se še niso odrekli svojim prejšnjim načelom, in se to tudi od njih zahtevati ne more. Treuenfels je popravljal, da s tem ni hotel reči, da je nova šola dobra, temveč je le željo izrekel, da se tudi pri obstoječih razmerah gleda na moralno vzgojo. Ko je poročevalec o ljudskih šolah Pininski malo namignil na versko šolo in pa razmere v Šleziji, bil je zopet ogenj v strehi. Levičarji so očitali Poljakom, da rušijo koalicijo. Krik je bil tak da bi bil mislil, koalicija se mora razdreti. Stvar se je pa kmalu poravnala in gospodje so zopet najboljši prijatelji mej seboj. Verska šola je lepo pozabljena, k večjemu na kakem volilnem shodu bode še kdo govoril o njej — Govorili so slovenski poslanci dr. Gregorčič, Nabergoj, dr. Gregorec in Robič. Posebno je dr. Gregorec se letos moško potegnil za koroške Slovence. Lahki so tudi letos zahtevali italijansko vseučilišče v Trstu, ali nič posebno z veseljem zbor ni njih zahtev pozdravil. Sploh pa moramo reči, da se razprave vrše še precej mirno.

Šlezija. — Poljaki so mislili za Poljake v Šleziji zahtevati jedno gimnazijo v Tešenu in pa poljske ljudske šole za poljski del Šlezije. To je pa bilo vzbudilo v liberalnih krogih veliko nevoljo. Šleziški nemški poslanci so imeli posvetovanje in sklenili, da se z vsemi silami upro, ko bi se kaj takega poskušalo. Poljaki so videč, da se Nemci ustavljajo, vso stvar popustiti, da se koalicija ne razdere. Pokazalo se je zopet, da so Nemci gospodarji položaju.

Koalicija. — Poslanec Ebenhoch, kateri je še marsikako besedo zastavil za koalicijo in pri tem že večkrat pokazal svojo veliko nevednost v političnih in socialnih razmerah je te dni pred svojimi volilci na nekem shodu zopet opravičeval koalicijo. Za argumente je pa bil v precejšnji zadregi.

Pa kdor zna, pa zna. Rekel je, da so konservativci zares odložili versko šolo, ali so s koalicijo dosegli, da liberalci ne smejo zahtevati civilnega zakona. Kdor pač razmere pozna, bode gotovo vedel, da pri sedanjih razmerah na civilni zakon drugi v Avstriji ne more misliti, kakor dr. Ebenhoch. Pač pa zna baš koalicija pripomoči, da pridemo do taci razmer, da se civilni zakon vpelja. Vsakemu je jasno, da bratenje katoliških strank z židovskimi liberalci kaj slabo vpliva na narod. To pospešuje versko brezbriznost, bolj nego se misli. S časom utegne narod zares popolnoma za cerkev ravnodušen postati. To tudi škoduje narodni politični zavednosti. Kdo se bode še pahal za katoliške zastopnike, če pa ti potem na Dunaji hodijo roko ob roko z levičarji. Posebno če se volilna reforma izvrši po željah z levičarji, da dobe v zbor v verskih vprašanih novih zaveznikov, tedaj bodo pa pokazali svoj pogum. Po volilni reformi jih koalicija ne bode več vezala, lahko bodo prišli s civilnim zakonom in prebivalstvo bode že tako nemarno postalo, da se ne bode več upiralo, in z največjo lahkoto utegnejo civilni zakon spraviti pod streho, dočim bode verska šola za zmirom pokopana. Če bomo imeli civilni zakon v Avstriji, imeli se bomo zanj vsekako nekoliko zahvaliti g. Ebenhochu in tovarišem.

Soareja pri učnem ministru. — Dne 22. m. m. meseca je bila velika soareja (zabavni večer) pri novem naučnem ministru. Zbrali so se bili mnogi diplomatje, visoki duhovniki, civilni in vojaški dostojanstveniki in mnogo ženstva iz višjih kregov, mej njimi tudi soproge vseh ministrov. K soareji je bilo povabljenih več poslancev, seveda v prvi vrsti koalicijskih, pa tudi nekaj iz drugih strank. Pred vsem se je pa opazilo, da Mladočehi niso pri učnem ministru priljubljeni, kajti noben ni bil vabljen, če tudi so pravi zastopniki češkega naroda. Izmed slovenskih poslancev so bili na tej soareji g. Klun. Šuklje in Vošnjak, poleg grofa Hohenwarta, ki se je gibal le bolj mej najvišjo gospodo. Gospoda so se lepo zabavali, razgovarjali so se tudi o politiki in nekateri časopisi pišejo, da so bili nekateri razgovori jako duhoviti. Pri vsej duhovitosti pa še tudi ta zvečer nobeden gospodov v prijaznem razgovoru ni razodel nobenega pota, kako bi rešili volilno reformo.

Finančni minister Plener in avstroogerska banka. — Vrejenje valute bode po času napredovalo, kajti banka je za svojo podporo stavila take pogoje, da jih finančni minister ni mogel vsprejeti. Govori se še, da bi osnovali državno banko.

Civilni zakon na Ogerskem. — Odsek ogerske gospodske zbornice je vsprejel z 51 proti 15 glasom načrt postavbe o civilnem zakonu v generalni in specijalni debati. Vladni predlog sta pobijala mej drugim dva škofa. Katoliški listi se nadajajo, da bode predloga v zbornici zavrnjena. Koliko je važnosti pripisovati izjavam teh listov, ne vemo, ker so tudi poprej pisali, da bode v zbornici poslancev večina k večjemu za kaci 60 glasov, pa je bilo 175.

rootisoč goldinarjev je ogerska vlada letos dala kalvinski cerkvi izredne podpore, za katere celo nikdo prosil ni. Poslanec Kovacs je na glavnem zboru te cerkve se izrazil, da je to svoto vlada kalvincem le zaradi tega dovolila, ko so glasovali za civilni zakon in ga tudi z vso odločnostjo zagovarjali.

Ogerska akademija znanostij je tudi bila razobesila črno zastavo ob smrti Košutovi, kar je gotovo bilo netaktno. Košut ni bil noben učenjak, pa tudi član akademije ne. Zaradi te netaktnosti je nadvojvoda Josip hotel odložiti častno članstvo in ravnateljstvo akademije, ker je proslavljala največjega sovražnika Habsburške kraljeve rodbine.

Nemčija in Vatikan. — Vatikan se pogaja z nemško vlado zaradi imenovanja rimsko-katoliškega škofa v Berolinu. Dosedaj še ni bilo katoliškega škofa v Berolinu. Papežu je

mnogo na tem ležeče, da pridobi nemško vlado za to svojo namero. Nemški cesar se baje protivi tej želji papeževi, ker se boji, da bi on kot vrhovni glavar protestantske vere ne izgubil potem ugleda, ko bi imel v Berolinu svoj sedež tudi katoliški škof.

Srbija. — S posebnim ukazom odreja kralj Aleksander — seveda vsled pritrditve ministerskega sveta —, da imajo stopiti vse one postave in določila iz veljave, s katerimi se je prepovedalo kralju Milanu in kraljici Nataliji ali bivanje v Belemgradu ali so se jima odvzele pravice kot članoma kraljevske hiše. Vsled tega ukaza je upravičen Milan stalno ostati v Srbiji in se ima istotako pravico tja vrniti kraljica Natalija. Da bodo radikalec ta čin kraljev skušali porabiti kot orožje proti vladi, je umevno.

Rumunija. Liberalna stranka v Rumuniji jela je svojo antidinaško mišljenje že javno kazati. Ko se je zadnji čas rumunski prestolonaslednik Ferdinand mudil s svojo soprogo v Jašu, liberalna stranka ni le samo, da ni zastopana bila pri pozdravu, pokazala s tem svoje mišljenje, temveč celo demonstrativno ob velikanski razsvetljavi mesta ni razsvetlila svojega kluba.

Bolgarija in Turčija. — Dolgoletnim željam in zahtevam Bolgarov je Turčija ustregla. Bolgari so namreč vedne hrepenili po tem, da bi se njih šolstvo smelo v Makedoniji prostejo razvijati. Turčija kot gospodar čez Makedonijo je to ovirala in turške oblasti so nasproti bolgarskim zahtevam samovoljno postopale. Zdaj pa je po prizadevanji bolgarske vlade in pa eksarha turški sultan izdal posebno naredbo, s katero se bolgarskemu šolstvu v Makedoniji daje svoboščina in s katero se odpravljajo samovoljnosti turških oblastev. Tudi se je eksarhu dovolilo, da imenuje dva nova škofa za Makedonijo in osnuje v Carigradu bolgarsko semenišče. Ta pridobitev bolgarske vlade je napolnila ves bolgarski narod z največjim zadovoljstvom. Tako prijenjujejo drug drugemu glede opravičenih zahtev, sicer razupiti necivilizovani narodi v jutrovi deželah in pri nas?

Anglija. — Dolenja zbornica sprejela je z veliko večino zakon, s katerim se določuje osemurni delavnik v rudnikih in premogokopih. Razmerje glasov je bilo 281 proti 194. Ta čin, katerega je doprinesla sedaj vladajoča in delavskemu stanu zares prijateljska liberalna stranka je prevelikega socialno-politiškega pomena, ne le za Angleško, temveč za vso Evropo.

Španija. — Velika gospodarska nevolja in revščina vlada na južnem Španskem posebno v Andaluziji. Drugače ne more biti, da pride do splošne vstaje kakor v Siciliji. V mnogih pokrajinah žive ljudje ob samem zelenji, koreninah in ob divjem sadju. Peki dostavljajo svojim naročnikom kruh po noči, drugače bi ga jim ugrabili brezposelni in gladni delavci, ki posedajo po ulicah. Lačno ljudstvo napada grajščine in pobere vse, kar je za jelo, družega imetja se ne pritakne. Mnoge siromašne matere hranijo svoje otroke s kuhanim makovim zrnjem, da dolgo spe in tako od glada ne jočejo. Žalostno pa je, da mora ljudstvo glad trpeti mej tem, ko je zemlja v Andaluziji plodovita in z ljudmi neprenapolnjena, temveč še veliko zemlje je neobdelane. Ljudstvo bi zemljo rado obdelovalo, a je ne sme, ker ni njegova. V Andaluziji vladajo namreč čudni odnošaji. Tam se ne nahajajo kmetje tako, kakor drugod. Tam so sami veleposestniki in ljudstvo je pri teh veleposestnikih kakor v sužnosti. Delavec zasluži za 15urno dnevno delo 20 krajcarjev našega denarja. Še, če je vedno delo, ne more shajati s tem zaslužkom, kaj pa še le tedaj, ko ne dobi dela, kot ravno sedaj. Veleposestniki se namreč nič ne brigajo za ubogo ljudstvo in ne privoščijo mu večkrat še tega pičlega zaslužka, če tudi bi ga mu lahko dali. Naravna posledica tega tužnega stanja je pač le vedno napredovanje anarhizma in pojavljanje razbojniških čet. Ni čuda tudi, če bukne v Andaluziji splošna vstaja, kakor v Siciliji.